

คำปราศรัยของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต)

ในพิธีรับถวายเป็น

รางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ ของ ยูเนสโก ปี ๒๕๓๗

UNESCO Prize for Peace Education 1994

มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต)

คำปราศรัยของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต)

ในพิธีรับถวายรางวัล การศึกษาเพื่อสันติภาพ ของ ยูเนสโก ปี ๒๕๓๗

© พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

ISBN 974-94143-8-1

พิมพ์ครั้งแรก — ธันวาคม ๒๕๕๑

- มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต)
และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ๑,๐๐๐ เล่ม

แบบปก: พระชัยยศ พุกธิวโร

พิมพ์ที่ ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร ๐๒-๒๓๔-๒๒๔๐ ต่อ ๓๔๗

อนุโมทนา

มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต)” แจ้งว่า ได้ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จัดให้มีโครงการจัดพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เพื่อเทิดพระเกียรติในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ โดยในโครงการนี้ มีเรื่องราวที่อாதมภาพได้พูดเกี่ยวกับการศึกษา รวมอยู่ด้วย อาทมภาพขออนุโมทนา

การจัดพิมพ์หนังสืออันว่าด้วยการศึกษาตามหลักไตรสิกขาขึ้นมาเผยแพร่ เป็นงานสำคัญที่สนองวัตถุประสงค์ของมูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพฯ ในแนวทางที่จะส่งเสริมการศึกษาเพื่อสันติภาพ เพราะเป็นการปลุกเตือนและส่งเสริมให้หน้าเอารธรรม ซึ่งเป็นหลักความจริงของธรรมชาติมาปฏิบัติให้เกิดผล ในการแก้ปัญหาของชีวิตและสังคมที่เป็นอยู่ในบัดนี้ และพัฒนาเด็กและเยาวชนที่จะเป็นอนาคตของประเทศชาติในระยะยาว การศึกษาที่ถูกต้องนั้น นอกจากเป็นฐานของการพัฒนาทุกด้านของประเทศ และเป็นการสร้างอนาคตของชาติแล้ว ยังเป็นเครื่องนำให้การพัฒนานั้นดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้อง และเป็นหลักประกันให้ชาติมีอนาคตที่ติงามก้าวไปในสันติสุขด้วย

ขออนุโมทนาการให้ธรรมส่งเสริมการพัฒนาปัญญาครั้งนี้ อันนับว่าเป็นการแสดงน้ำใจปรารถนาได้อย่างแท้จริงแก่ประชาชน ขอให้กัลยาณจิตนุหะของมูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพฯ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา สัมฤทธิ์ผลเพื่อความติงามแห่งชีวิต เพื่อความเจริญมั่นคงของประเทศชาติ และเพื่อสันติสุขของสังคม สมความมุ่งหมาย

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

๒๓ กันยายน ๒๕๕๑

คำนำ

ด้วยผลงานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นที่ประจักษ์ชัด ทั้งโดยการเขียนหนังสือ การปาฐกถา การบรรยายธรรม การให้ความรู้ในรูปแบบต่างๆ ของพระคุณเจ้าพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) นั้น ได้รับการยกย่องและยอมรับเป็นอย่างยิ่งจากผู้ที่สนใจศึกษาพุทธธรรมทั้งหลาย คุณค่าของผลงานนั้นคุณได้จากมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศกว่า ๑๕ สถาบันได้ถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ให้ในหลายสาขาวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระคุณเจ้าเป็นพระสงฆ์องค์แรกของโลกและเป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ จากองค์การศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ สำหรับเงินรางวัลที่ได้รับมาจำนวน ๖๒๕,๐๐๐ บาท พระคุณเจ้าได้มอบให้แก่กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้มอบต่อให้กรมการฝึกหัดครูขณะนั้น จนเป็นแรงบันดาลใจให้นำมาจัดตั้ง “กองทุนการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)” เพื่อสืบทอดความหมายของการศึกษาเพื่อสันติภาพที่มีต่อมนุษยชาติและสานต่องานที่มีคุณค่ายิ่งในการเชื่อมโยงคำว่าสันติภาพต่อสังคมโดยรวมให้ยั่งยืนและมีความหมายแก่ทุกชีวิตและสังคม กองทุนฯ ได้ดำเนินกิจการต่างๆ ในแนวทางการส่งเสริมการศึกษาเพื่อสันติภาพมาโดยตลอด ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๗ และต่อมาได้พัฒนามาเป็นมูลนิธิ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓

ตลอดระยะเวลาสิบกว่าปี งานกองทุน/มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้เกิดกิจกรรมที่เป็นไปเพื่อสร้างสรรค์และส่งเสริมการศึกษาเพื่อสันติภาพดังนี้

๑. การจัดปาฐกถาและการประชุมสัมมนาทางวิชาการที่มุ่งแสวงหาแนวทางการศึกษาเพื่อสันติภาพตามช่วงจังหวะที่เกิดเหตุการณ์ที่เป็นปัญหามาน่าห่วงใยต่างๆในสังคม โดยนำพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา โดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิได้ช่วยวิเคราะห์ให้ข้อคิดต่างๆที่เป็นประโยชน์ และชี้แนะแนวทางในการสร้างสันติภาพ และแก้ปัญหาของสังคมที่กำลังถูกกระแสบริโภคนิยมพัดโหมกระหน่ำอย่างรุนแรง

๒. การวิจัย เพื่อแสวงหามูลเหตุของปัญหาที่ก่อให้เกิดความแปลกแยก ขัดแย้ง รุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แนวคิดในการแก้ปัญหาโดยยึดหลักของ “บวร” คือ บ้าน วัด โรงเรียนและสังคมโดยรวม ผลการวิจัยที่สามารถช่วยพัฒนาแนวทางไปสู่การแก้ไขได้นั้นจะได้ส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาแก้ปัญหาต่อไป

๓. การเลือกคัดหนังสือธรรมะที่ดีที่เหมาะสมเพื่อพิมพ์เผยแพร่แก่เยาวชนในวัยต่างๆ โดยร่วมกับหน่วยงานการศึกษา เช่น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) และพิมพ์เองโดยมูลนิธิ เพื่อแจกจ่ายเผยแพร่ไปตามสถานศึกษาทุกระดับและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั่วประเทศ

๔. การสรรหาผู้มีผลงานในการจัดกิจกรรมและการปฏิบัติงานเป็นปกติ ที่เป็นไปเพื่อส่งเสริมการศึกษาเพื่อสันติภาพ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ด้วยกิจกรรมนี้จึงมีส่วนให้มูลนิธิได้มีโอกาสสัมผัสและเรียนรู้กับผู้ที่ได้ทำงานและดำเนินชีวิตบนแนวทางของการศึกษาเพื่อสันติภาพ ทั้งเพื่อตนเอง และเชิญชวน ชี้นำ ผู้คนที่ทั้งหลายให้เห็นคุณค่า และเดินไปในแนวทางนั้น แม้จะจัดรางวัลการส่งเสริมการศึกษาเพื่อสันติภาพได้เพียงปีละ ๑ รางวัล แต่ความรู้และผลงานของท่านทั้งหลายเหล่านั้น ล้วนมีคุณค่าเกินกว่าจะประมาณได้ ท่านจึงเป็นครูของแผ่นดิน คนหนึ่งที่มีคุณค่ายิ่ง ท่านจึงเป็น “เพชร” ที่มีคุณค่าในสังคม เป็นพุทธบุตรที่เป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีค่ายิ่งอีกท่านหนึ่ง การนำข้อคิดและวิถีทางในการดำเนินชีวิตของท่านมาเผยแผ่ ก็จะทำให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่ายิ่งแล้ว

เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ ทางมูลนิธิจึงได้รวบรวมคัดเลือก ปาฐกถา การบรรยายธรรมที่ได้จากการสัมมนาทางวิชาการของแต่ละปีต่อเนื่องมาตั้งแต่การก่อตั้งกองทุน/มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) มาจัดพิมพ์เผยแพร่ จำนวน ๑๐ เล่ม เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและปฏิบัติธรรม ซึ่งหวังว่าจะมีส่วนช่วยสร้างเสริมแนวทางปฏิบัติที่จะน้อมนำไปสู่การสร้างสันติสุข ทั้งแก่ตนเองและสังคม

มูลนิธิได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่ตระหนักถึงประโยชน์ในการเผยแพร่ธรรมะ ในการสร้างสรรค์และแสวงหาแนวทางเพื่อสร้างสันติภาพ จึงได้ช่วยจัดพิมพ์และช่วยดำเนินการเผยแพร่ ทางมูลนิธิต้องขอขอบคุณเป็นพิเศษในกุศลกรรมที่ควรแก่การสรรเสริญยิ่ง

ขอขอบคุณท่านวิทยากรและท่านผู้ได้รับรางวัลการส่งเสริมการศึกษาเพื่อสันติภาพทุกท่านที่ได้มาร่วมให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ และทำให้โครงการนี้สำเร็จ ขอขอบคุณคณะทำงานทุกท่านที่ได้ทำงานที่ไม่ง่ายเลยนี่จนเป็นผลสำเร็จดังที่ปรากฏ เพราะเป็นงานที่ต้องทำต่อเนื่องยาวนาน

ขอบุญกุศลให้ทุกท่านทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจงประสบแต่ความสุขความเจริญในธรรม ขอธรรมสวัสดิ์ดีจงมีแก่ท่านผู้สนใจใฝ่ศึกษาธรรมทุกท่าน

(ดร. นิเชต สุนทรพิทักษ์)
ประธานมูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ
พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต)

สารบัญ

อนุโมทนา	ก
คำนำ ของ ประธานมูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต)	ข
คำนำ ของ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	ฉ
สารบัญ	ช
วรลัมโฆทนียกถา สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก	๑
คำปราศรัย ของ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ในพิธีรับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ ของ ยูเนสโก ปี ๒๕๓๗	๔
- สันติภาพ เกิดจากอิสรภาพและความสุข	๔
Address by Phra Dhammapitaka at the Award of the UNESCO Prize for Peace Education 1994	๑๕
- Peace Through Freedom and Happiness	๑๕
สารแสดงมุทิตาการวะ ศาสตราจารย์รัฐปะนีญ์ นาครทรรพ	๒๑
สยามขวัญ อังคาร กัลยาณพงศ์	๒๒
ภาคผนวก	๒๕
- คำกล่าวสดุดี ของ Ms. Nazli Moawad ประธานคณะกรรมการพิจารณาตัดสินรางวัล	๒๗
- คำกล่าวสดุดี ของ Mr. A. Badran รองผู้อำนวยการใหญ่ ยูเนสโก	๓๒
ประวัติพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต)	๓๗
คณะผู้จัดทำ	๔๐

วรสัมโมทนียกถา

สมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

องค์ประธานพิธีเชิดชูเกียรติและแสดงมุทิตาจิตแด่พระธรรมปิฎก
ในโอกาสที่ได้รับถวายรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพจากยูเนสโก

จัดโดยกระทรวงศึกษาธิการ ในนามของรัฐบาล

วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๓๗ ณ พุทธมณฑล

ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก ท่านรองปลัดกระทรวง พระภิกษุสามเณร
ทุกรูป และท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย

อาตมาพินิตี ที่เมืองไทยได้มีพิธีนี้ และยินดีเป็นพิเศษที่ได้มา
ร่วมพิธีด้วย เพราะเป็นพิธีที่ควรแก่ความชื่นชมโสมนัสอย่างยิ่งของคน
ไทยทั้งชาติ ผู้มีบุญได้พบพระพุทธศาสนา มีสมเด็จพระบรมศาสดา
สัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสมเด็จพระบรมครู ที่ทรงมีพุทธบุตรรูปหนึ่งเป็น
เพชรแท้ อยู่ในปัจจุบันนี้

ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก หรือชื่อ ท่านเจ้าคุณประยุทธ์ของเรา
ท่านเป็นผู้สร้างเกียรติยศชื่อเสียงให้แก่เรา ให้แก่ประเทศชาติของเรา
ให้แก่คณะสงฆ์ของเราอย่างมาก ที่จริง ก่อนที่องค์การศึกษา วิทยา-
ศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติจะถวายรางวัลการศึกษาเพื่อ
สันติภาพ ท่านเจ้าคุณท่านก็เป็นชื่อเสียงเกียรติยศของคนไทย ของไทย

ของพระสงฆ์ไทยอยู่ตลอดมาแล้ว เพราะท่านเป็นคนดีจริง เป็นพระดีจริง ผู้ที่รู้จักท่านหรือได้ยินกิตติศัพท์ชื่อเสียงของท่าน นิยมยกย่องสรรเสริญเป็นอันมาก

อันคำว่าดีจริงนั้น นำไปประกอบเป็นคุณสมบัติของท่านผู้ใด ท่านผู้นั้นคือเกียรติยศชื่อเสียงที่แท้จริง อยู่ในสกุลใดก็เป็นชื่อเสียงเกียรติยศของสกุลนั้น อยู่ในเพศใดก็เป็นชื่อเสียงเกียรติยศของเพศนั้น เช่น พระที่ดีจริง ย่อมเป็นชื่อเสียงเกียรติยศของสมณเพศ นั่นก็คือคนดีจริง อยู่ที่ใดก็เป็นเกียรติยศชื่อเสียงของที่นั่นเสมอไป จิตใจของคนดีนั้นมีพลัง มีอำนาจยิ่งใหญ่มหาศาลในการคิด พูด ทำ ที่เป็นความดีงาม เป็นคุณเป็นประโยชน์ไม่เฉพาะแก่ตนเอง แต่แก่สัตว์โลกทั่วไปไม่มีขอบเขต แม้กระทั่งที่ทำให้เป็นปราชญ์ในพระพุทธศาสนาที่หาทำกันได้ง่ายๆ ไม่ ก็เกิดจากจิตใจที่ดีจริง

การถวายรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพให้ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก จึงเป็นการประกาศความมีจิตใจดีจริงของท่านต่อโลก เป็นการประกาศชื่อเสียงเกียรติยศของไทยไปในโลกกว้างใหญ่ด้วย ความยินดีของท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกครั้งนี้ย่อมยังน้อยกว่าความยินดีของคนไทยทั้งชาติ ที่กล่าวเช่นนี้ก็ด้วยความมั่นใจว่า ผู้ทำความดีอย่างสม่ำเสมอ รู้ตัวอยู่ ย่อมมีปิตินความดีที่ได้ทำ คือย่อมมีปิตินธรรมนั่นเอง ผู้ทำดี เป็นผู้มีธรรม ผู้ปิตินธรรมคือปิตินความดี เมื่อความดีไม่ขาดตกบกพร่อง ก็คือไม่บกพร่องในการปฏิบัติธรรมตามที่สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงสอนไว้ ผู้มีธรรมรู้ตัวว่าไม่บกพร่องในธรรม ความปิตินสมันต์ย่อมไม่บกพร่องจากใจด้วยตลอดเวลา

จึงยากที่จะมีความยินดีใดเข้าไปเพิ่มเติมอีกได้ จึงกล่าวได้ว่า ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกยินดีในการได้รับถวายรางวัลครั้งนี้ไม่เท่ากับความยินดีของส่วนรวม

ขอถวายพรท่านเจ้าคุณผู้เป็นให้ทั้งชื่อเสียงเกียรติยศของชาติ ผู้เป็นให้ทั้งชื่อเสียงเกียรติยศของคณะสงฆ์ ผู้เป็นให้ทั้งชื่อเสียงเกียรติยศของพุทธศาสนิกชน ขอให้การปฏิบัติเป็นพระดีของท่านเจ้าคุณนำไปสู่ความเป็นมงคลสูงสุด ที่สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระบรมครูของเราทั้งหลายในที่นี้ ได้โปรดประทานไว้ตอนหนึ่งว่า จิตของผู้ใดอันโลกธรรมทั้งหลายถูกต้องแล้ว ย่อมไม่หวั่นไหว ไม่มีโศก ปราศจากฐลี เกษม

ขอนุโมทนาอำนวยการทุกรูป ทุกท่าน ขอถลตามจิตที่ได้พากันมาแสดงถวายท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกวันนี้ ได้ย้อนกลับเป็นผลดีแก่จิตใจของท่านเอง ขอให้ท่านเจ้าคุณเป็นแบบอย่างที่ดีงาม ให้เป็นพระดีของคนสืบไป ขออำนวยการ

คำปราศรัย

ของ

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)

ในพิธีรับถวายเป็นรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ*

สันติภาพ

เกิดจากอิสรภาพและความสุข

สี่สิบเก้าปีล่วงมาแล้ว ใน พ.ศ. ๒๔๘๘ สงครามโลกครั้งที่สองได้สิ้นสุดลง เป็นการปิดฉากภัยพิบัติครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดที่มนุษยชาติได้เคยประสบ ทันที้ที่สงครามยุติ ก็ได้มีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น อันเป็นความพยายามที่จะป้องกันมิให้มีภัยพิบัติที่ยิ่งใหญ่เช่นนั้นเกิดขึ้นอีก ดังที่ได้มีวัตถุประสงค์ข้อสำคัญ คือการธำรงรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างชาติ แต่แทบจะทันทีทันใดที่ได้มีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น

* คำปราศรัยของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ในพิธีรับถวายเป็นรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ (UNESCO Prize for Peace Education) ณ องค์การยูเนสโก กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๗

มา สงครามเย็นก็ได้เริ่มก่อตัวขึ้น ถึงแม้ว่าบัดนี้สงครามเย็นจะสิ้นสุดลงแล้ว แต่ความขัดแย้งทางเชื้อชาติและศาสนาก็ได้ประทุขึ้น ณ ดินแดนต่างๆ มากมายหลายแห่งในโลก หน้าซ้ายังเกิดปัญหาเรื่องความเสื่อมโทรมของธรรมชาติแวดล้อม ที่กลายเป็นภัยคุกคามอย่างร้ายแรงต่อความอยู่รอดของมนุษย์ด้วย ถึงแม้ว่าความขัดแย้งต่างๆ ในโลกจะได้รับการแก้ไขเสร็จสิ้นไปได้บ้าง แต่สันติภาพและความมั่นคงปลอดภัยที่แท้จริงของโลก ก็ยังห่างไกลจากความเป็นจริง

ดูเหมือนว่ามนุษย์จะมีความฝึกฝนเข้มแข็งไปในทางที่จะก่อความขัดแย้งและความรุนแรง มากกว่าจะสร้างสรรค์สันติภาพ เห็นได้ชัดว่า การทำลายสันติภาพง่ายกว่าการรักษาสันติภาพ ดังปรากฏว่า การขัดแย้งและสงครามกลายเป็นปกติวิสัย ส่วนสันติภาพเป็นเพียงภาวะแทรกคั่นชั่วคราว อย่างไรก็ดี สภาพเช่นนี้มีใช้สิ่งที่หลีกเลี่ยงมิได้ ความขัดแย้งเกิดขึ้นที่ใจ และที่ใจนั้นแหละเราจะแก้ไขความขัดแย้งได้

โดยที่แท้แล้ว ตัวเราก็คือใจของเรานั้นเอง เมื่อเราปล่อยให้ความอยากได้ผลประโยชน์ในทางวัตถุขยายตัวเพิ่มขึ้นมาโดยไม่ได้ควบคุม เราจะมองเห็นเพื่อนมนุษย์เป็นปฏิปักษ์ และมองเห็นธรรมชาติเป็นวัตถุที่จะเอามาใช้หาประโยชน์ ยิ่งเมื่อมีความเชื่อว่าคุณสมบัติที่แท้จะลู่ถึงได้ด้วยการบำรุงบำเรอความสุขทางเนื้อหนัง เราก็ได้พัฒนาวิถีชีวิตแบบวัตถุนิยมสุดโต่งขึ้นมา ทำให้การแข่งขัน

และการบริโภคกลายเป็นแบบแผนของการใช้ชีวิต และเป็นที่ยอมรับ
 เทพลังงานของสังคม

มนุษย์ได้กลายเป็น “นักบริโภค” ผู้อุทิศตัวให้แก่ชีวิตแห่ง
 การแข่งขันเพื่อการบริโภค แต่การแข่งขันนั้นได้ทำให้เราตกอยู่ใน
 ภาวะของการมี “สงครามเย็น” อย่างถาวร กับเพื่อนบ้านของเรา
 และวิถีชีวิตแบบนักบริโภคก็ทำให้เราเกิดปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม
 เมื่อไม่มีความสุขอยู่ข้างใน เราก็พยายามแสวงหาความสุขจาก
 ข้างนอก โดยการเสพสิ่งบำรุงบำเรอความสุขทางเนื้อหนัง เมื่อไม่
 มีสันติภาพและความมั่นคงภายในจิตใจ เราก็พยายามที่จะสร้าง
 มั่นขึ้นมาด้วยการไปบังคับควบคุมและข่มขู่ครอบงำผู้อื่น นอกจากนี้
 นั้น การแบ่งแยกเชื้อชาติผิวพวกเผ่าพันธุ์ ก็ยิ่งทำให้ความขัดแย้ง
 นั้นทวีความรุนแรงมากขึ้น

แต่มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้ และจำเป็นจะต้องได้รับการฝึกฝน
 พัฒนาด้วยการศึกษา ศักยภาพในการเป็นสัตว์ที่ฝึกได้และ
 สามารถกระทำการที่สร้างสรรค์นี้แหละ ที่เป็นพรพิเศษของความ
 เป็นมนุษย์ อย่างไรก็ตาม เมื่อการศึกษาขาดคุณภาพ การศึกษา
 นั้นก็ได้แต่ส่งเสริมความสามารถของมนุษย์ในการที่จะแสวงหา
 วัตถุสิ่งเสพมาบำรุงบำเรออินทรีย์สัมผัส การศึกษานั้นละเลยศักยภาพ
 ที่แท้จริงของเรา ทำให้เรามีได้พัฒนาความสามารถที่จะมี
 ความสุข แม้ว่าวัตถุสิ่งเสพต่างๆ จะมีจำนวนเพิ่มพูนล้นเหลือมาก
 ขึ้น แต่ความสุขกลับลดน้อยลง

การหาความสุขภายนอกอย่างนั้น ประกอบด้วยการแก่งแย่ง
ช่วงชิง ซึ่งไม่เพียงแต่จะทำให้เราเกิดความขัดแย้งกับเพื่อนมนุษย์
เท่านั้น แต่ความเพียรพยายามของเราในการหาความสุขแบบนั้น
ยังก่อให้เกิดความเสื่อมสลายแก่สภาพแวดล้อมอีกด้วย และคุณ
ภาพชีวิตโดยรวมของเราก็ได้เริ่มถูกบ่อนทำลายลงไป ยิ่งกว่านั้น
เนื่องจากความสุขแบบนี้ต้องขึ้นต่อการเสพวัตถุเพียงอย่างเดียว
จึงทำให้เราต้องฝากความสุขไว้กับวัตถุบำรุงบำเรอภายนอกมาก
ยิ่งขึ้น แล้วก็ทำให้เราสูญเสียอิสรภาพ

ในทางตรงข้าม การศึกษาที่เป็นกุศลและมีดุลยภาพ จะฝึก
ฝนมนุษย์ให้พัฒนาความสามารถ มิใช่เพียงในการที่จะแสวงหา
วัตถุมาเสพเท่านั้น แต่ให้เขาพัฒนาความสามารถที่จะมีความสุข
ด้วย เมื่อเราเป็นคนที่มีความสุขง่ายขึ้น ความต้องการวัตถุมาเสพ
ก็ลดน้อยลงไป ทำให้ทัศนคติในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว
พลอยลดน้อยลงไปตาม คนที่มีความสุขอยู่ข้างในแล้ว ก็มีจิตใจ
โน้มโน้มไปในทางที่จะช่วยทำให้คนอื่นมีความสุข ในเมื่อวัตถุ
บำรุงบำเรอต่างๆ มิใช่เป็นช่องทางเดียวที่จะทำให้เขามีความสุข
เขาก็สามารถแบ่งปันวัตถุเหล่านั้นให้ผู้อื่นได้ ความสุขที่แต่ก่อนนี้
เป็นแบบแก่งแย่งช่วงชิง ก็เปลี่ยนมาเป็นความสุขแบบเผื่อแผ่และ
ประสานกลมกลืน

ในด้านจริยธรรม จริยศึกษาของเราในปัจจุบันได้เห็น
ตระหนักว่า ปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ เกิดจากการแข่งขัน

ทะยานหาความสุขกันอย่างไม่มีการขอบเขต จึงสอนคนให้รู้จักควบคุมตนเองโดยไม่ล่วงละเมิด “สิทธิมนุษยชน” ของคนอื่น เพราะฉะนั้นเราจึงมีชีวิตอยู่ในสังคมที่รักษาความสงบไว้ได้ด้วยการวางกฎเกณฑ์ข้อบังคับ แต่จริยธรรมใดก็ตามที่ต้องใช้ความกล้าและความจำใจจำยอมเป็นพื้นฐาน ย่อมเป็นจริยธรรมที่ไม่อาจวางใจได้ จริยธรรมที่มีลักษณะแบบห้ามสั่งบังคับนั้น เป็นจริยธรรมที่ไม่เพียงพอ

ในทางตรงข้าม จริยธรรมที่แท้จริงต้องมีพื้นฐานมาจากความประสานกลมกลืนและความสุข ชนเหล่าใดมีสันติภายในจิตใจ และมีความสุขที่เป็นอิสระ ชนเหล่านั้นย่อมไม่ลุ่มหลงเอาทรัพย์สินและอำนาจเป็นเครื่องบำรุงบำเรอเสริมความยิ่งใหญ่ของตน แต่ทรัพย์สินและอำนาจนั้นจะกลายเป็นเครื่องมือสำหรับใช้สร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่เพื่อนมนุษย์ จริยธรรมในทางสร้างเสริมเช่นนี้แหละ คือสิ่งที่ต้องการในยุคสมัยปัจจุบันของเรา

การให้การศึกษาของเราส่วนใหญ่ มักเป็นไปในทางที่จะสนับสนุนให้เกิดความรู้สึกอยากได้อะไรอยากเอา เด็กๆ จำเรียนกันไป ในแนวทางที่จะมองหาวัตถุบำรุงบำเรอเป็นจุดหมาย เราจะต้องปรับให้เกิดความสมดุลในเรื่องนี้ โดยการศึกษาทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ควรจะต้องปลูกฝังจิตสำนึกในการให้ การฝึกให้รู้จักให้ จะสอนเด็กให้เกิดมีความสุขจากการให้ และก่อให้เกิดเมตตาธรรมเมตตาหรือความรักนี้ หมายถึงความปรารถนาที่จะให้คนอื่นมีความสุข ด้วยการศึกษาย่างนี้ เราจะรู้จักมองคนอื่นเป็นเพื่อนมนุษย์

ที่ร่วมสุขร่วมทุกข์ ตกอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติเช่นเดียวกับเรา

เนื่องจากการให้ เป็นการสนองความต้องการของเราที่
อยากเห็นคนอื่นมีความสุข ทั้งสองฝ่าย คือทั้งเราและเขา หรือทั้ง
ผู้ให้และผู้รับ จึงต่างก็เป็น “ผู้ได้” และมีความสุขด้วยกัน โดยนัยนี้
การให้ ซึ่งตามธรรมดาถือว่าเป็น “การเสีย” ก็กลับกลายเป็น “การ
ได้” ซึ่งทำให้เกิดความสุข ด้วยความสุขแบบประสานเช่นนี้ ความ
ต้องการหาความสุขแบบเห็นแก่ตัวต่างๆ ก็จะลดน้อยลง ทำให้
ความตึงเครียดในสังคมลดน้อยลงไปด้วย

จริยธรรมแบบพอใจ กับจริยธรรมแบบจำใจ มีความแตก
ต่างกันมาก เมื่อเข้ามาในจริยธรรมแห่งความเอื้อประสานและ
ความสุข วิธีคิดของเราจะเปลี่ยนไป เมื่อตั้งจิตคิดจะเอา เราจะมอง
คนอื่นเป็นคู่แข่งหรือเป็นเหยื่อ แต่เมื่อคิดจะให้ เราจะมองเขาด้วย
ความเข้าใจ และเกิดความเมตตากรุณา ความเข้าใจความหมาย
ของถ้อยคำต่างๆ ที่สำคัญต่อชีวิตของคน เช่น คำว่า ความเสมอ
ภาค และความสุข เป็นต้น ก็เปลี่ยนไป

เมื่ออยู่ในระบบแข่งขัน คนจะมองความหมายของความ
เสมอภาคในแง่ของการปกป้องตัวเอง และเรียกร้องสิทธิและ
โอกาสที่เท่าเทียมกันในการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตน แต่ใน
ระบบประชาธิปไตยที่ถูกต้องตามธรรม ความเสมอภาคกลายเป็น
ภาวะที่ช่วยให้เราเกิดมีโอกาสมากที่สุด ที่จะร่วมมือสร้างสรรค์
เอกภาพและประโยชน์สุขให้แก่สังคม ความสุขแบบแก่งแย่งแบ่ง

แยก กลายมาเป็นความสุขแบบประสานกลมกลืนกันได้ ฉันทิ
 ความเสมอภาคแบบแก่งแย่งแข่งขัน ก็เปลี่ยนมาเป็นความเสมอ
 ภาคแบบประสานกลมกลืนซึ่งกันและกันได้ ฉันทิ

ในระดับที่สูงขึ้นไปกว่านั้น มนุษย์สามารถฝึกฝนพัฒนาตน
 ให้รู้จักสร้างความสุขภายในขึ้นได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาวัตถุบำรุง
 บำเรอความสุขจากภายนอก การศึกษาที่ไม่ถูกต้อง ทำให้คนเกิด
 ความหลงผิดคิดไปว่า เขาจะมีความสุขได้ก็ต่อเมื่อมีวัตถุเสพ จึง
 ทำให้เขานำเอาเรี่ยวแรงความเพียรพยายามออกไปใช้ข้างนอก
 การพยายามหาความสุขจากภายนอกแบบนี้ ย่อมต้องม
 ความเครียดและความทุกข์แผ่มาด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ถ้า
 เรานำเอาความเพียรพยายามนั้นเข้ามาใช้ข้างในให้มากขึ้นบ้าง
 โดยบำเพ็ญข้อปฏิบัติต่างๆ เช่น การรู้จักมนสิการและการทำจิต
 ภาวนา เราก็อาจจะได้พบกับความสุขแบบที่ประณีตและเป็นอิสระ
 มากกว่า ซึ่งเป็นความสุขที่เกิดจากจิตอันนิ่งสงบและปัญญาที่รู้
 ความจริง แล้วความสุขแบบนี้ก็จะช่วยให้เราหลุดพ้นไปจากการ
 กระทำทั้งหลายที่เป็นการเบียดเบียนและเห็นแก่ตัว

ในขั้นสูงสุด การพัฒนาคนจะนำไปสู่การรู้แจ้งสัจธรรม
 และความเข้าใจทั่วตลอดถึงความสัมพันธ์อิงอาศัยกันและกันของ
 สิ่งทั้งหลายทั้งปวง ทั้งชีวิตของเรา ทั้งสังคม และสิ่งแวดล้อมรอบ
 ตัว เมื่อปัญญารู้แจ้งสอดคล้องกับสัจธรรมแล้ว ก็จะเกิดความหลุด
 พ้นเป็นอิสระ และเมื่อนั้น สภาวะแห่งความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และ

เป็นไปตามเหตุปัจจัยของสิ่งทั้งหลาย อันเป็นสามัญลักษณะของสังขารทั้งปวงในโลก ก็จะไม่สามารถก่อให้เกิดความเครียด ความกดดันวุ่นวายใจ และความทุกข์แก่เราได้อีกต่อไป นี่ก็คือการรู้แจ้งถึงสภาวะที่เป็นจริงของสิ่งทั้งหลายทั้งปวง และด้วยการตระหนักรู้ถึงความสัมพันธ์เนื่องอาศัยกันของสิ่งทั้งหลายทั้งปวง เราก็จะประสานประโยชน์ของทุกฝ่าย คือทั้งบุคคล สังคม และระบบนิเวศ ให้กลมกลืนและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

เมื่อเรามัวแต่วุ่นวายหาความสุข เราก็ไม่มีเวลาให้แก่ผู้อื่น พร้อมกันนั้นความสุขก็กลายเป็นสิ่งที่เราขาดแคลนอยู่ตลอดเวลา ไม่มีในปัจจุบัน แต่รออยู่ข้างหน้า ต้องคอยตามหาด้วยความหวังว่าจะได้ในอนาคต ดังปรากฏว่า อาการหิวกระหายความสุขนี้แพร่ระบาดไปทั่ว ไม่ว่าจะในครอบครัวก็ตาม ในโรงเรียนก็ตาม ที่ทำงานก็ตาม ทั่วสังคมไปหมด สภาพจิตใจที่ขาดแคลนความสุขอย่างนี้เป็นกันอยู่ดาษดื่น ปรากฏให้เห็นทั่วไปในสังคมของเราทุกวันนี้

ความสงบเริ่มที่บ้าน เราจะต้องนำความรักและความสุขคืนมาให้แก่ครอบครัว นำความเอื้ออาทรและความสุขที่แบ่งปันได้คืนมาให้แก่โรงเรียน โดยสอนให้คนรู้จักความสุขแบบประสานที่ทุกคนมีส่วนร่วม คนมีความสุขก็จะแผ่ขยายระบายความสุขของตนออกไปแก่คนรอบข้าง และช่วยบรรเทาความขัดแย้งแก่งแย่งชิงดีกัน

จงถามตนเองให้น้อยลงว่า ฉันจะได้อะไร และจงถามตนเองให้มากขึ้นว่า ฉันจะทำอะไรเพื่อผู้อื่นได้บ้าง ในทำนองเดียวกัน พึงมองเห็นคุณประโยชน์ที่ธรรมชาติได้ให้แก่เรา แทนที่จะเรียกร้องเอาจากมันมากยิ่งขึ้นไปอย่างไม่รู้จักหยุดหย่อน พึงเรียนรู้ด้วยใจชื่นชม โดยมีจิตสำนึกมองเห็นคุณค่าที่ธรรมชาติและผู้คนที่อยู่รอบข้างเราได้ช่วยเหลือเกื้อกูลให้เรามีชีวิตเป็นอยู่ด้วยดีในบัดนี้

ด้วยการฝึกฝนพัฒนาวิธีคิดแบบกตัญญูรู้สำนึกคุณอย่างนี้ ความเอื้ออาทรและความสุขแบบประสานก็จะก่อให้เกิดสันติสุขขึ้น ทั้งที่ใจและในสังคม ความเอื้ออาทรและความสุขเช่นนั้น จะประสานสอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจที่ยั่งยืนซึ่งลงไป ถึงความเป็นเพื่อนร่วมสุขร่วมทุกข์กันของสรรพสัตว์ต่อหน้ากฎธรรมชาติ ในขั้นสุดท้าย เราจะบรรลุสันติภาพได้ก็ด้วยปัญญาที่ประกอบด้วยกรุณาดังกล่าวมานี้

ในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เราสามารถประนีประนอมกันได้ แม้แต่จะก้าวพ้นการประนีประนอมไปสู่ความประสานกลมกลืนกันด้วยอาศัยความรักและไม่ตรีก็ได้ แต่เราไม่สามารถประนีประนอมกับสัจธรรมหรือความจริงได้ เราจะสัมพันธ์กับความจริงหรือสัจธรรมนั้นได้ ก็ด้วยความรู้และปัญญาเท่านั้น เพราะฉะนั้น ในการเกี่ยวข้องกับความจริง จึงควรจะต้องส่งเสริมการสักัจฉาและเสรีภาพในทางความคิด เราควรพัฒนาให้มีวัฒนธรรม ที่ความรักใคร่ไม่ตรีและการร่วมมือกันเป็นมาตรฐาน

แห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ แต่พร้อมกันนั้นก็ให้เสรีภาพและการแสวงหาความรู้อย่างไม่ต้องประนีประนอมกัน เป็นมาตรฐานสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในยุคสมัยที่ผ่านมา นี้ โดยส่วนใหญ่ได้ถูกกำหนดโดยวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากศาสนาและปรัชญาของตะวันตก ซึ่งทำให้มองมนุษย์แยกต่างหากจากธรรมชาติ วัตถุประสงค์ของวิทยาศาสตร์ก็คือ การที่จะพิชิตและครอบครองธรรมชาติ แล้วนำเอาธรรมชาติมาจัดสรรสนองความต้องการในการหาผลประโยชน์ของมนุษย์ ทัศนคติแบบที่เป็นปฏิปักษ์ต่อธรรมชาติเช่นนี้ ซึ่งได้ปรับแปรออกเป็นปฏิบัติการในเชิงหาผลประโยชน์แบบเห็นแก่ตัวโดยอาศัยเทคโนโลยี ได้ก่อให้เกิดผลร้ายแก่สภาพแวดล้อมอย่างร้ายแรงดังที่เราประสบอยู่ทุกวันนี้

ถึงเวลาแล้วที่วิทยาศาสตร์จะต้องกลับตัว เปลี่ยนท่าที และนำอารยธรรมให้ก้าวหน้าไปในทิศทางใหม่ มนุษย์จะต้องแสวงหาความรู้ มิใช่เพื่อบ่มแต่จะหาผลประโยชน์อย่างเห็นแก่ตัว แต่จะต้องแสวงหาความรู้เพื่อเอามาเป็นประโยชน์ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้เรามองเห็นวิธีที่จะได้ประโยชน์จากธรรมชาติโดยไม่ต้องทำร้ายมัน เทคโนโลยีจะต้องได้รับการกำหนดบทบาทให้ชัดเจนมากขึ้น โดยมุ่งที่จะใช้เป็นเครื่องช่วยให้มนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดำรงอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืนและประสานกลมกลืน

ความเปลี่ยนแปลงทั้งหมดนี้ต้องเริ่มที่ใจ ใจที่จะทำการเปลี่ยนแปลงนี้ได้สำเร็จ ก็คือจิตใจที่เข้าถึงความสงบ อิศรภาพและ ความสุขภายใน หากเราหวังจะสถาปนาสันติภาพในโลกนี้ให้สำเร็จ เราจะต้องฝึกฝนพัฒนาตนเองให้สามารถประสบสันติสุข ภายใน และความสุขที่เป็นอิสระ ด้วยความหลุดพ้นจากความใฝ่ ทะยานหาสิ่งเสพบำเรอสุข ความใฝ่แสวงอำนาจ และบรรดาทิฏฐิ ที่ก่อให้เกิดความแก่งแย่งและแบ่งแยกทั้งหลาย ภาวะนี้จะสำเร็จ ได้ก็ต้องมีการฝึกฝนพัฒนาบุคคล ซึ่งก็คือภารกิจของการศึกษา

การริเริ่มให้รางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพของยูเนสโก นับว่าเป็นการเดินหน้าไปอีกก้าวหนึ่งในการสร้างสรรค์สันติภาพ ถือได้ว่าเป็นความเพียรพยายามที่น่าชื่นชม ข้าพเจ้าเข้าใจว่า รางวัลนี้ มิใช่มีขึ้น เพียงเพื่อเป็นการยอมรับในผลสำเร็จที่บุคคลหรือองค์กร ใดก็ตามได้กระทำแล้ว ในการสร้างสรรค์สันติภาพ เพราะเราจะต้องยอมรับความจริงว่า สันติภาพเช่นนั้น ยังหาได้เกิดมีขึ้นในโลก แต่อย่างใดไม่ แต่รางวัลนี้คงจะเป็นสิ่งกระตุ้นเตือนใจ และส่งเสริมให้เรามาเพียรพยายามร่วมแรงร่วมใจกัน ในอันที่จะสร้าง สันติภาพที่แท้จริงให้สำเร็จ รางวัลนี้เป็นประดุจเสียงร่ำร้องเชิญชวนให้มากระทำการทุกอย่างยิ่งขึ้นไป เพื่อให้ได้มาซึ่งรางวัลที่แท้จริง คือโลกที่มีสันติสุขสำหรับมวลมนุษยชน รางวัลที่มอบให้ในวันนี้ จะได้รับจริง ก็ต่อเมื่อโลกมีสันติภาพอย่างจริงแท้ ดังได้กล่าวมานั้น

Address by

The Ven. Phra Dhammapitaka
(P.A.Payutto)

At the Award Ceremony of the
UNESCO Prize for Peace Education 1994

Paris, 20 December 1994

PEACE THROUGH FREEDOM AND HAPPINESS

Forty-nine years ago, in 1945, with the end of World War II, the world witnessed the close of the greatest calamity ever experienced by mankind. In an effort to avoid a recurrence of **such catastrophes**, the United Nations was established immediately after the war, with the primary objective of maintaining international peace and security. But almost as soon as it was founded, the Cold War began. Although the Cold War is now over, racial and religious conflicts have flared up in many areas of the planet, and environmental degeneration presents a major threat to human survival. Despite the resolution of some of the world's conflicts, genuine world peace and security are still far from being realized.

Human beings seem to be more inclined to conflict and violence than to peace: to break peace is evidently easier than to keep it. Conflict and war appear to be the norm and peace simply a temporary respite. However, this is not the inevitable state of affairs. Conflict arises in the mind, and it is there that it can be resolved.

In reality, we are our minds. When we allow our desire for material gains to grow unchecked, our fellow beings become adversaries and nature becomes an object to be exploited. In the wake of the belief that true happiness can only be attained through sensual gratification, we have developed extremely materialistic ways: competition and consumption have become the very rules of life and the dominant energies of our societies.

We have become “consumers,” devoted to a life-style of competition for consumption. But competition leads us into a state of permanent “cold war” with our neighbours, and a life of consumption puts us at odds with the environment. Lacking happiness within, we try to find it outside in sense pleasures. Lacking inner peace and security, we try to establish them through controlling and dominating others. Ethnic biases and sectarianism only intensify the conflict.

But human beings can be – and need to be – trained through education. It is this potential for training and constructive action that is the real gift of being human. However, when education is out of balance, it only promotes our abilities to acquire material possessions and gratify the senses: ignoring our true potential to develop our ability to be happy. Despite an increasing supply of pleasure-objects, happiness is on the wane.

The search for external happiness is contentious. It not only brings us into conflict with our neighbours but also wreaks havoc on the environment. Our efforts to obtain the external happiness have already begun to reduce the overall quality of our lives. Moreover, since such happiness is based solely on gratification, it increases our dependence on external pleasures, thereby depriving us of our freedom.

Conversely, a skilful and balanced education will train people to develop not only the skills to seek external objects to make them happy but also the ability to be happy within themselves. As they find it easier to be happy, so will their need for material wealth decrease, resulting in less exploitative attitudes. People who are happy within themselves tend to make others happy. Because their material gains are no longer the sole source of their happiness, they are able to share their gains with others. What was initially contentious happiness becomes a sharing and

harmonious kind of happiness.

In the field of ethics, our current moral education, perceiving the problems and conflicts caused by the unbridled struggle for happiness, teaches restraint based on awareness of human rights. We therefore live in societies where peace is enforced through restraint. But any ethic based on fear and obligation is negative and unreliable – its prohibitive nature is inadequate.

A genuine ethic, in contrast, is based on harmony and happiness. For those who experience inner peace and independent happiness, wealth and power lose their mere pleasure-giving or prestige value and become instead means to bring about well-being and happiness to fellow beings. Our time calls for such a positive ethic.

Much of our education tends to encourage a sense of taking and getting: children learn to see material things as objects to be attained. To counterbalance this trend, education, both at home and in school, should instil an appreciation of giving. The practice of giving tangibly teaches a happiness through giving and generates loving-kindness. Love means the desire for others to be happy. We learn to look at others as fellow beings, subject to the same joys and sorrows and the same laws of nature as we are.

As giving satisfies our desire for the happiness of others, both parties will benefit and become happy. In this way, giving, which otherwise might be seen as loss, becomes a gain, a cause for happiness. Only through such a harmonious happiness will our demands for other, more exploitative forms of happiness are mitigated, resulting in a reduction in social tensions.

There is a great difference between positive and negative ethics. Under a positive ethical system based on harmony and happiness, human ways of thinking will be changed. When we think of acquiring, all our interest is focused on the objects of our aspiration and other people are seen as obstacles or means – as competitors or prey. But when we think of giving, our interest is focused on other people and we see them with understanding and compassion. Concepts central to the human condition such as equality and

happiness are seen in a new light.

In the competitive system which is based on acquiring, people see equality in terms of self-protection and they demand equal rights and opportunity to pursue personal interests. In a righteous democratic system, equality gives us maximum opportunity to cooperate in realizing social unity and well-being. Just as contentious happiness turns into harmonious happiness, so contentious equality changes to harmonious equality.

On a higher level, human beings can be trained to generate an inner happiness independent of external material pleasures. The tacit assumption of improperly educated people that they can only be happy when they have material wealth causes them to direct their efforts outwards. This pursuit inevitably entails some stress and suffering. By directing our efforts more inward through practices such as skilful reflection and meditation, it is possible to find a subtler and more independent kind of happiness, born from calmness and understanding, which allows us to rise above exploitative actions.

Ultimately, human development leads to the full realization of truth and complete understanding of the interdependence of all things: our lives, society and physical environment. When our understanding is in harmony with reality, there is freedom. The characteristics of impermanence, conflict and conditionality – all common signs of this world – will no longer lead to stress, tension and suffering. The true nature of all things is realized and, by recognizing the interrelatedness of the individual, society and the ecosystem, we harmonize their interests.

While we are struggling for happiness, we have no time for others. Suddenly happiness becomes something lacking in our immediate present, something that's always waiting to be found in the future. In the family, in schools, at the work place – throughout society – a feeling of hunger prevails. The unhappiness of the human mind can be seen all too clearly in the general state of our societies.

Peace, quite literally, begins at home. We need to bring love and happiness back into the family, and bring care and

mutual happiness back into the schoolroom, by teaching the harmonious happiness that all can share. Happy people will spread their happiness and so help to allay contention and conflict.

We should ask ourselves less what we could be getting and instead ask more what we could be doing for others. In the same way, we should become aware of what nature has given to us rather than relentlessly asking for more and more of its resources. We need to learn appreciation of how nature and those around us contribute to our well-being. By developing these appreciative ways of thinking we will see care and mutual happiness giving rise to peace in our minds and in society. Such care and happiness coincide with a deeper understanding of the kinship of all beings before the law of nature. Thus, peace is ultimately realized through compassionate wisdom.

In any human relationship, we can make compromises with one another, and even go beyond compromises to harmony through love and friendship. But truth cannot be compromised. We can relate to truth only through knowledge and wisdom. Therefore, in dealing with truth, discussion and freedom of thought should be encouraged. A culture should be developed in which loving-kindness and cooperation are the standards for human relationship, while freedom and an uncompromising search for knowledge are the standards for our relationship with truth.

The human relationship with nature has in recent times largely been defined by a science which, under the influence of Western religion and philosophy, views man as separate from nature. The aim of such a science has long been to conquer and dominate nature and to manipulate it to our profit-oriented ends. Such an essentially hostile attitude, translated into actual exploitative practices through technology, has led to the serious environmental consequences we are facing today. Science must now take a turn for the better and lead civilization in a new direction. Knowledge must be sought not for its exploitative value but for its ability to show us how to benefit from nature without damaging it. Technology must be given a more clearly defined role, in

which the harmonious and sustainable coexistence of people, society and the environment are the goal.

All such changes must begin in the mind. They can only be achieved by the mind that enjoys inner peace, freedom and happiness. If we are to establish peace on this planet, we must develop inner peace by freeing ourselves from craving, lust for power and all contentious views. This entails the development of the individual – which brings us back to the task of education.

In initiating the Prize for Peace Education, UNESCO has taken a step forward in the cause of peace. It is a commendable effort. I understand that the prize is not merely in recognition of what certain individuals have done to bring forth peace. Let us be honest – such peace has not yet been achieved in our world. I see it rather as an incentive and encouragement for a concerted effort to achieve genuine peace. It is a call for further action towards winning the real prize: a truly peaceful world for mankind. The prize here awarded will really be won only when that true prize has been realized.

สยามขวัญ

◦ ไตรปิฎกนั้นยิ่งฟ้า	ไอศวรรย์
ธรรมปิฎกพระมหัศจรรย์	แจ่มแจ้ง
แทงตลอดยอดธรรมขั้น	แปดหมื่น สี่พัน
ฟ้าส่งคราโลกแห่ง	ลบแล้งพิภพขวัญ ๆ
◦ สยามวิเศษนั้นปลิ้น	มนุษย์มณี
โลกบ่แล้งคนดี	เทพไท
ธรรมปิฎกคิลกเลิศวิถี	พุทธทิพย์ ธรรมแล
อมตะเลอโลกไซรั	สถิตซึ่งสยามขวัญ ๆ

อังคาร กัลยาณพงศ์

สารแสดงมุทิตาการวะ

ภาพย์ฉบัง 16

ดอกบัวบานรับสุริยา	พิสุทธิ์โสภา
เปรียบผู้เพ็ญธรรมสุนทร	
“พระธรรมปิฎก” นามกร	เกียรติคุณกำจร
กำจายทั่วทั้งสากล	
ฟองพุทธศาสนิกชน	ปราโมทย์กมล
มีมุทิตาจิตสมานฉันท์	
เนื่องในวาระสำคัญ	ประกาศ “รางวัล-
สันติภาพ” ระดับโลกา	
แต่พระภิกษุเมธา	เลิศภูมิปัญญา
เป็นศรีศตวรรษสพสมัย	
ท่านนำพุทธธรรมอำไพ	เผยแผ่กว้างไกล
เพื่อสันติภาพไพบุลย์	
นานาชาติทุกซ์อาดูร	กิเลสพอกพูน
ใช้อ่านาจเบียดเบียนกัน	
“สหประชาชาติ” อัจจรรย	แนวคิดสำคัญ
จีทางปฏิบัติจรัสศรี	
พุทธธรรมดุจทิพยวาริ	นำสู่วิถี
สันติภาพที่เริ่มภายใน	

ขอเพียงมนุษย์พัฒนาใจ	สันติสศโต
จักเกิดก่อเกื้อปัญญา	
สามารถช่วยแก้ปัญหา	เกื้อกูลโลกา
ให้พบสันติภาพพึงชม	
ชาวพุทธในมหาสมาคม	หัตถ์น้อมประณม
เทิดเกียรติสตุศีจिरกาล	

ด้วยคารวจิตอย่างสูง

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ

หน้าว่าง

ภาคผนวก

หน้าว่าง

คำกล่าวสดุดี

ของ

Ms Nazli Moawad

ประธานคณะกรรมการพิจารณาตัดสินรางวัล

ในพิธีถวาย

รางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ ของยูเนสโก ประจำปี ๒๕๓๗

แด่ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)

ณ กรุงปารีส วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๗

นมัสการพระคุณเจ้าผู้ได้รับรางวัล ที่เคารพยิ่ง

ท่านผู้แทนผู้อำนวยการใหญ่

ท่านสุภาพสตรีและสุภาพบุรุษ

พิธีถวายรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพของยูเนสโก ประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๗ นับเป็นเหตุการณ์ที่ยิ่งใหญ่ในความเห็นของข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าขอแสดงความรู้สึกภาคภูมิใจ และความรู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้มาอยู่ท่ามกลางพวกท่านในโอกาสประทับใจนี้ ทั้งในแง่ที่เป็นผู้แทนของคณะกรรมการพิจารณาตัดสินรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพของยูเนสโก และในส่วนที่เป็นพลเมืองอียิปต์ ประเทศตัว

อย่างที่เสริมสร้างสันติภาพระดับภูมิภาค อียิปต์ได้เริ่มหาวิธีสร้างสันติภาพในตะวันออกกลางใน พ.ศ. ๒๕๑๑ และดำเนินวิถีทางการทูตที่ยาวนานและยากเย็นจนประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาระหว่างอิสราเอลและอาหรับได้อย่างสมปรารถนา

ข้าพเจ้าขอยกข้อความของอาจารย์ของข้าพเจ้า นายบุญโทรส บุญโทรส-กาลี เลขานุการสหประชาชาติ เมื่อท่านกล่าวถึง “ระเบียบวาระแห่งสันติภาพ” ว่า “ในกลุ่มประชาชาติ ไม่ว่าใหญ่ไม่ว่าเล็ก ได้เกิดความรู้สึกร่วมกันว่า บัดนี้ โอกาสที่ความหวังของเราในอันที่จะเข้าถึงเป้าหมายของกฎบัตรสหประชาชาติได้มาถึงแล้ว กล่าวคือ เป็นองค์การของประชาชาติที่สามารถดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างชาติ รักษาความยุติธรรม การเคารพสิทธิมนุษยชน และรวมถึงการเสริมสร้างความก้าวหน้าทางสังคม ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเสรีภาพที่สมบูรณ์ขึ้น เราควรจะต้องรีบถือโอกาสให้ความหวังดังกล่าวเป็นจริง ข้าพเจ้าใคร่จะขอยกข้อความที่ขึ้นชื่อจากธรรมนูญของยูเนสโกที่ว่า

สงครามเกิดขึ้นในจิตใจของมนุษย์ ดังนั้น จะ
ต้องเสริมสร้างความปรารถนาที่จะปกป้องสันติ
ภาพให้เกิดขึ้นในจิตใจของมนุษย์ด้วย

ตามความเป็นมาในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ วัฒนธรรมสงครามได้รับการปลูกฝังและพัฒนาในจิตใจของมนุษย์ ประดุจเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อธำรงรักษาศักดิ์ศรี ความเป็นหนึ่งเดียวในสังคม ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ความเป็นเอกราชของประชาชาติและของรัฐ

ช่วงระยะเวลาของการหยุดพักระหว่างสงครามโลกทั้ง ๒ ครั้ง เป็นเพียงช่วงระยะเวลาของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระยะสั้นในช่วงหลายศตวรรษ

ขณะนี้ วัฒนธรรมสันติภาพควรเข้ามาแทนที่วัฒนธรรมสงคราม เพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติทั่วทั้งโลก สันติภาพที่ถูกต้องและยั่งยืนจะต้องได้รับการจรรโลง และจิตสำนึกของความร่วมมือจะต้องเข้ามาแทนที่ความขัดแย้งระหว่างประชาชาติและระหว่างรัฐ แต่น่าเสียดายที่สงครามดูเหมือนจะดำรงอยู่อย่างถาวรในโลก ดังจะเห็นได้ว่า มีการใช้อาวุธเข้าต่อสู้กันกว่าห้าสิบล้านในสี่สิบประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่ของการต่อสู้จะเกิดขึ้นทันทีที่สงครามเย็นสิ้นสุดลง

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม นับเป็นต้นเหตุอีกประการหนึ่งของความตึงเครียดระหว่างประเทศและประชาชน ขณะเดียวกันความไม่เสมอภาคระหว่างโลกเหนือและโลกใต้ก็ทวีคูณไม่จบสิ้น ดังจะเห็นได้ว่า ประชากรโลกจำนวนน้อยจะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรส่วนใหญ่ของโลก ในขณะที่ประชากรที่เหลืออีกจำนวนมากกลับมีโอกาสได้ใช้ทรัพยากรเพียงน้อยนิด แม้ว่าผลิตผลทางอาหารเพิ่มขึ้น มนุษย์จำนวนกว่า ๒๕๐ ล้าน ก็ยังประสบปัญหาขาดแคลนอาหาร โดยเฉพาะในอัฟริกาภาคใต้ของทะเลทรายซาฮารา และในเอเชียใต้ ปัญหาทางเศรษฐกิจ การไร้งาน และความวุ่นวายทางสังคม ได้ก่อให้เกิดขบวนการชาตินิยม นโยบายกีดกันผู้อพยพและพฤติกรรมกีดกันผิวที่รุนแรง

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ความขัดแย้งระดับนานาชาติจึงได้รับการปลุกฝังอย่างกว้างขวางในจิตใจของมนุษย์

ดังนั้น องค์การยูเนสโกจึงเริ่มโครงการใหม่ขึ้นโครงการหนึ่ง

ชื่อโครงการวัฒนธรรมสันติภาพ ซึ่งเน้นถึงสมรรถภาพของแต่ละบุคคล แต่ละกลุ่มชน ในการสร้างสรรค์สันติภาพ เพราะทัศนคติและการประพฤติปฏิบัติของแต่ละบุคคล และของกลุ่มย่อย มีผลต่อวิธีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคัดแย้ง

การมองปัญหาของวัฒนธรรมสันติภาพจากแง่มุมของความ เป็นมนุษย์ และการจรรโลงการศึกษาสันติภาพจากแง่มุมที่มีลักษณะ พิเศษ จึงเป็นพื้นฐานในการพิจารณาถวายนโยบายการศึกษา เพื่อสันติภาพ พ.ศ. ๒๕๓๗ แต่ท่านเจ้าคุณประยุทธ์ ปยุตโต

คณะกรรมการพิจารณาตัดสินรางวัลรัฐสภาประทับใจเป็นอย่าง ยิ่ง ที่ท่านเป็นผู้เพียบพร้อมทั้งด้านภูมิปัญญา ปรัชญา และคุณธรรม และสามารถใช้ทั้งภูมิปัญญาและคุณธรรมในการให้การศึกษาและ การสอนเรื่องสันติภาพ

คณะกรรมการพิจารณาตัดสินรางวัล ได้ลงความเห็นเป็นเอก- ฉันทน์ในการถวายนโยบาย และผู้อำนวยการใหญ่ขององค์การยูเนสโกก็ได้ รับรองข้อเสนอของคณะกรรมการ พวกเราทุกคนเปี่ยมด้วยความชื่น ชมสรรเสริญอย่างสูงสุด ต่อแนวความคิดของท่านเจ้าคุณประยุทธ์ ปยุตโต ในเรื่องการศึกษาเพื่อสันติภาพ

แนวความคิดดังกล่าวเน้นความสำคัญยิ่งยวดของสันติภาพ ภายใน และความร่วมมือของมนุษย์ทุกคนที่จะรับผิดชอบร่วมกัน แสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และศีลธรรมอย่างสันติ

ท่านเน้นความคิดที่ว่า สันติภาพเป็นค่านิยมที่ลึกซึ้งอยู่ ภายใน เป็นค่านิยมของความเป็นมนุษย์ เกิดขึ้นจากพลังภายใน ของมนุษย์ และทอแสงออกมาให้ประจักษ์เมื่อได้สัมผัสกับผู้อื่น และในที่สุดก็จะสะท้อนออกมามีผลดีต่อความสัมพันธ์ระดับนานาชาติ

ชาติ ระหว่างประชาชน และระหว่างรัฐ

ท่านเจ้าคุณประยุทธ์ ปยุตฺโต เสนอแนวปรัชญาใหม่ในการแก้ปัญหาสันติภาพสากล ซึ่งเป็นนวัตกรรมอันแท้จริง ข้าพเจ้าขอแสดงความปีติยินดีต่อท่านผู้ได้รับรางวัล และข้าพเจ้าขอถวายพรให้พระคุณเจ้ามีสุขภาพอนามัยดี

ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก ประยุทธ์ ปยุตฺโต ข้าพเจ้าขอแสดงความเคารพยกย่องในผลงานอันยิ่งใหญ่ของท่านต่อการศึกษาเพื่อสันติภาพสากล

คำกล่าวสดุดี

ของ

Mr. A. Badran

รองผู้อำนวยการใหญ่ยูเนสโก

ในพิธีถวาย

รางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ ของยูเนสโก ประจำปี ๒๕๓๗

แด่ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)

ณ กรุงปารีส วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๗

นมัสการ ท่านเจ้าคุณประยุทธ์ ปยุตฺโต

ผู้ซึ่งองค์การยูเนสโกถวายรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๗

ฯพณฯ เอกอัครราชทูต

ท่านสุภาพสตรีและสุภาพบุรุษ

ข้าพเจ้ามีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้มีโอกาสต้อนรับท่านเข้าสู่
สำนักงานยูเนสโก ในนามของผู้ผู้อำนวยการใหญ่ ในโอกาสถวายรางวัล
การศึกษาเพื่อสันติภาพ ปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ของยูเนสโก

นับเป็นเกียรติแก่ข้าพเจ้า ที่ได้ต้อนรับประธานคณะกรรมการตัดสินรางวัล ศาสตราจารย์นัสซีร์ โมอาวัด รองอธิการบดีมหาวิทยาลัย

ไคโร คณะเศรษฐศาสตร์และรัฐศาสตร์ และได้ต้อนรับนางสาวนิคอลล
เฟโนซา บุตรีของนายอาเปล เลส เฟโนซา ผู้ออกแบบรูปปั้นรางวัล
ของเรา

ยูเนสโกรู้สึกซาบซึ้ง ที่คณะจากประเทศไทย ซึ่งได้เดินทางมา
โดยเฉพาะยังกรุงปารีส เพื่อร่วมในพิธีถวายรางวัลครั้งนี้ ข้าพเจ้าขอ
ต้อนรับทุกท่านผู้มาร่วมในพิธีและร่วมแบ่งปันความปิติยินดี ของพวกเรา

ท่านผู้มีเกียรติ

ถึงแม้ว่าภัยอันตรายจากสงครามระหว่างสองมหาอำนาจได้คลี่
คลายลงแล้ว แต่ปัญหาความขัดแย้งรุนแรงระดับท้องถิ่นก็ยังบังเกิดขึ้น
ในภูมิภาคต่างๆ ของโลก เป็นที่ทราบกันดีว่า ความขัดแย้งและความตึง
เครียดมักสืบเนื่องมาจากปัญหาทางวัฒนธรรม ดูราวกับว่ากระบวนการ
อันนำไปสู่ประชาธิปไตย ด้วยการปลดปล่อยวัฒนธรรมต่างๆ ให้
อิสระจากอำนาจซึ่งกดขี่อยู่ชั่วระยะเวลาอันยาวนาน ช่วยให้ความขัดแย้งซึ่ง
พอกพูนอยู่ เกิดเป็นความรุนแรงขึ้น เหตุการณ์ในบอสเนียเป็นตัวอย่าง
ของโศกนาฏกรรมอันเกิดจากความเกลียดชัง ซึ่งคร่าชีวิตจำนวนมาก
ในแต่ละวัน โดยเฉพาะชีวิตของประชาชนซึ่งมีอาจต่อสู้ป้องกันตนเอง
ได้ และยังเป็นการทำลายล้างประเทศทั้งประเทศอีกด้วย

สัญญาณภัยต่อสันติภาพ ซึ่งปรากฏอยู่ในโลกและกำลังรุนแรง
มากขึ้น คือสภาพความแตกต่างระหว่างประเทศร่ำรวยและประเทศยาก
จน และความแตกต่างระหว่างคนยากจนและคนร่ำรวยภายในประเทศ
เดียวกัน ซึ่งเป็นสาเหตุของความแตกแยกและความขัดแย้ง สภาพความ

ไม่สมดุลทางสังคมดังกล่าวนี้ เป็นภัยอันตรายที่คุกคามสันติภาพ

พระสันตะปาปา จอห์น-ปอลที่ ๒ ทรงตระหนักในสภาพที่กระทบกระเทือนถึงศักดิ์ศรีของมนุษย์ จึงทรงเริ่มข้อความในสารสำหรับวันสันติภาพสากลปี พ.ศ.๒๕๓๖ ว่า “ถ้าท่านปรารถนาสันติภาพ ก็จงออกไปสู่คนยากจน”

เห็นจะไม่มีผู้ใดที่ไม่รู้สึกสะเทือนใจต่อโศกนาฏกรรมของมนุษย์ อันได้แก่ความยากจน มนุษย์ทุกคนและสังคมทุกสังคมมีหน้าที่ช่วยกันสร้างสรรค์สภาวะ อันจะทำให้คนที่ไม่มีอะไรเลย ก็สามารถอยู่ในสังคมได้ และนี่คือการช่วยส่งเสริมสันติภาพในโลก เป้าหมายของสันติภาพ ความมั่นคง และการพัฒนา ซึ่งมีอาจจะแยกกันได้นั้น ปรากฏชัดเจน รายงานสองฉบับของเลขาธิการสหประชาชาติ ซึ่งเสนอแนวความคิดของท่านต่อบทบาทของสหประชาชาติที่ข้าพเจ้าพูดถึงนี้ คือ Agenda of Peace (ระเบียบวาระของสันติภาพ) เขียนขึ้นตามคำเรียกร้องของคณะมนตรีความมั่นคง เมื่อได้มีการประชุมระดับหัวหน้ารัฐและรัฐบาล เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๓๕ และรายงานเรื่องความร่วมมือระหว่างชาติเพื่อการพัฒนา: บทบาทของสหประชาชาติ เสนอต่อคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม ในรายงานนี้ เลขาธิการสหประชาชาติเน้นหลายครั้งว่า กิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของสหประชาชาติ มีเป้าหมายในการเสริมสร้างสภาวะที่เอื้อต่อสันติภาพอันถาวร

ในโครงการของยูเนสโก ซึ่งมุ่งสร้างสรรค์วัฒนธรรมแห่งสันติภาพนั้น มีหลายสิ่งทีคล้ายคลึงกับ Agenda of Peace (ระเบียบวาระของสันติภาพ) และมีกิจกรรมหลายอย่าง เช่น การพิจารณาถึงค่านิยมร่วม

ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของวัฒนธรรมของสันติภาพ การเสริมสร้างพฤติกรรม ที่มีแนวโน้มไปสู่ความไม่รุนแรง การศึกษา เรื่อง “ มองศัตรูอย่างไร ” ใน ภูมิภาคต่างๆ และหนทางที่จะปรับเปลี่ยนการมองดังกล่าว รวมไปถึงกิจกรรมพื้นฐาน ซึ่งมุ่งเน้นสร้างสภาวะให้เกิดการยอมรับและสมานฉันท์ ในระดับชาติ

ท่านผู้มีเกียรติ

รางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพเริ่มเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ ด้วยการบริจาคของมูลนิธิอุตสาหกรรมการต่อเรือของญี่ปุ่น และมีการมอบรางวัลมาเป็นปีที่สิบสี่แล้ว รางวัลนี้มอบให้เพื่อแสดงการยกย่องกิจกรรม ยอดเยี่ยมตามเจตนารมณ์ของธรรมนูญของยูเนสโก และกฎบัตรสหประชาชาติ เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของปวงชน และรวมพลังมนุษยชาติ เพื่อให้ได้มาซึ่งสันติภาพ

ในบรรดาบุคคลและองค์กรที่ได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพของยูเนสโก ก็มีหลายคนและหลายหน่วยงานที่ได้รับรางวัลอื่นๆ ด้วย เช่น องค์กรแพทย์สากลเพื่อป้องกันสงครามปรมาณู (IPPNW) ซึ่งได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพของยูเนสโก ใน พ.ศ. ๒๕๒๗ ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพด้วย อีกผู้หนึ่ง คือ ริโกเบอร์ตา เมนชู เธอได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพของยูเนสโกในปี ๒๕๓๓ ครั้น ๒ ปีต่อมา ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ใน พ.ศ. ๒๕๓๕ และแมซีเทเรซา ซึ่งได้รับรางวัลโนเบลใน พ.ศ. ๒๕๒๒ ก็ได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพของยูเนสโก ในปี ๒๕๓๕

ปีนี้ คณะกรรมการตัดสินรางวัลนานาชาติได้เสนอว่า ควร

ถวายรางวัลแด่ท่านเจ้าคุณประยุทธ์ ปยุตฺโต (แห่งประเทศไทย) ผู้ซึ่งมีผลงานด้านการศึกษาเพื่อสันติภาพเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในชุมชนนานาชาติ รางวัลนี้ถวายท่านเพื่อเป็นการยกย่องผลงานในช่วงระยะเวลาหลายปีของท่าน ซึ่งเน้นความสำคัญของสันติภาพภายใน และความรับผิดชอบของทุกคนต่อปัญหาต่างๆ ของสังคม ในการถวายรางวัลแด่ท่านเจ้าคุณประยุทธ์ ปยุตฺโต นั้น ยูเนสโกปรารถนาด้วยที่จะเน้นอีกครั้งหนึ่งถึงบทบาทอันสำคัญ ที่ศาสนาสามารถจะมีได้ต่อกระบวนการสร้างสันติภาพ

ท่านผู้มีเกียรติ

ขณะนี้ เป็นวาระที่น่ายินดี ที่ข้าพเจ้าจะถวयरูปปั้นอันเป็นสัญลักษณ์ของสันติภาพ ผลงานของปฏิมากรเฟโนซา ผู้ที่เราชื่นชมอยู่เสมอ และเชื่อกันว่า ๒๕,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ ท่ามกลางแขกผู้มีเกียรติทั้งหลายที่มา ร่วมในโอกาสนี้

ประวัติ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

นามเดิม ประยูรท์ อารยางกูร เกิด ณ ๑๒ มกราคม ๒๔๘๑ ที่ อ.ศรีประจันต์ จ.สุพรรณบุรี เป็นบุตรของนายสำราญ และนางซุนกี อารยางกูร

ก) การศึกษาเบื้องต้น

พ.ศ. 2488-2490 ประถมศึกษา ที่ ร.ร. ชัยศรีประชาราษฎร์ อ.ศรีประจันต์ จ.สุพรรณบุรี
พ.ศ. 2491-2493 มัธยมศึกษาที่ ร.ร. มัชฌิมวัดปทุมคงคา (ได้ทุนเรียนดีกระทรวงศึกษาธิการ)

บรรพชา ณ 10 พ.ค. 2494 ที่วัดบ้านกว้าง อ.ศรีประจันต์ มีพระครูเมธีธรรมสาร เป็นอุปัชฌาย์

พ.ศ. 2495 ไปอยู่วัดปราสาททอง อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี เรียนต่อพระปริยัติธรรม ได้เข้าฝึกวิปัสสนา จบแล้ว พระอาจารย์ผู้นำปฏิบัติชวนไปอยู่ประจำในสำนักวิปัสสนา แต่โยมบิดาไม่ยินยอม
พ.ศ. 2496 มาอยู่วัดพระพิเรนทร์ กรุงเทพมหานคร

ข) การศึกษาในเพศบรรพชิต

พ.ศ. 2494-2496 สอบได้ น.ธ. ตรี โท เอก
พ.ศ. 2498-2504 สอบได้ ป.ธ. 3 — 9 ขณะยังเป็นสามเณร
พ.ศ. 2505 สอบได้ปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 1) จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2506 สอบได้วิชาชุดครู พ.ม.

เป็นนาคหลวง อุปสมบท ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม 24 กรกฎาคม 2504

ค) ศาสนกิจ

พ.ศ. 2505-2507 สอนในแผนกบาลีเตรียมอุดมศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2507-2517 สอนชั้นปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (บางปี บรรยายที่ คณะโบราณคดี ม.ศิลปากร และโครงการศาสนาเปรียบเทียบ ม.มหิดล)
พ.ศ. 2507-2517 ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเลขาธิการ และต่อมา เป็นรองเลขาธิการกรมมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2515-2519 เป็นเจ้าอาวาสวัดพระพิเรนทร์
พ.ศ. 2515 บรรยายวิชาพุทธศาสนากับวัฒนธรรมไทย ที่ University Museum, University of Pennsylvania
พ.ศ. 2519 บรรยายวิชาพระพุทธศาสนา ที่ Swarthmore College, Pennsylvania
พ.ศ. 2524 เป็น Visiting Scholar ที่ Center for the Study of World Religions และบรรยายวิชาพระพุทธศาสนาให้แก่ Divinity Faculty และ Arts Faculty, Harvard University
พ.ศ. 2537 เป็นเจ้าอาวาสวัดญาณเวศกวัน ต.บางกระเจิก อ.สามพราน จ.นครปฐม

ง) **วุฒิฐานะ และปริญญาคุณวุฒิตดกิตติมศักดิ์**

- พ.ศ. 2524 เป็น Research Fellow in World Religions
Faculty of Divinity, Harvard University
- พ.ศ. 2525 พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พ.ศ. 2529 ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาปรัชญา)
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พ.ศ. 2529 ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาหลักสูตรและการสอน)
มหาวิทยาลัยศิลปากร
- พ.ศ. 2530 ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (ศึกษาศาสตร์-การสอน)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พ.ศ. 2531 อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. 2531 ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาภาษาศาสตร์)
มหาวิทยาลัยมหิดล
- พ.ศ. 2533 การศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาปรัชญาการศึกษา)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- พ.ศ. 2536 ปรัชญาคุณวุฒิตดกิตติมศักดิ์ (สาขาศึกษาศาสตร์)
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- พ.ศ. 2537 ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- พ.ศ. 2538 ประกาศวุฒิคุณเป็น ตรีปัญญาจารย์
Navanalanda Mahavihara ประเทศอินเดีย
- พ.ศ. 2538 อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (จริยศาสตร์ศึกษา)
มหาวิทยาลัยมหิดล
- พ.ศ. 2539 เป็น Honorary Fellow
The Royal College of Physicians of Thailand
- พ.ศ. 2541 วิทยาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พ.ศ. 2544 ศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- พ.ศ. 2544 เป็น ศาสตราจารย์พิเศษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พ.ศ. 2545 ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- พ.ศ. 2545 ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาวิชาการบริหารองค์การ)
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- พ.ศ. 2547 เป็น เมธาจารย์ (Most Eminent Scholar)
มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งโลก
- พ.ศ. 2549 เป็น ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์
ราชบัณฑิตยสถาน

จ) ประกาศเกียรติคุณและรางวัล

- พ.ศ. 2525 ประกาศเกียรติคุณ ในฐานะ ผู้ทำคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา ในการฉลอง ๒๐๐ ปี กรุงรัตนโกสินทร์
- พ.ศ. 2525 รางวัลวรรณกรรมชั้นที่ ๑ ประเภทร้อยแก้ว สำหรับงานนิพนธ์ **พุทธธรรม** จากมูลนิธิธนาคารกรุงเทพ
- พ.ศ. 2532 พระราชทานโล่รางวัล “มหิตลวราวุธสรณ์”
- พ.ศ. 2532 โล่ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อการศึกษา ในวาระครบรอบ ๒๐ ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พ.ศ. 2533 รางวัลกิตติคุณสัมพันธ์ “สังข์เงิน” สาขาเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- พ.ศ. 2537 รางวัล “การศึกษาเพื่อสันติภาพ” จากองค์การยูเนสโก (UNESCO Prize for Peace Education)
- พ.ศ. 2538 ประกาศเชิดชูเกียรติเป็น “ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม” จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- พ.ศ. 2541 รางวัล TTF Award สำหรับผลงานวิชาการดีเด่น หนังสือ **การพัฒนาที่ยั่งยืน** จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย
- พ.ศ. 2544 รางวัล “สาโรช บัวศรี ปราชญ์ผู้ทรงศีล” จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ฉ) สมณศักดิ์

- พ.ศ. 2512 เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ที่ พระศรีวิสุทธิโมลี
- พ.ศ. 2516 เป็นพระราชาคณะชั้นราช ที่ พระราชวรมณี
- พ.ศ. 2530 เป็นพระราชาคณะชั้นเทพ ที่ พระเทพเวที
- พ.ศ. 2536 เป็นพระราชาคณะชั้นธรรม ที่ พระธรรมปิฎก อุดุลญาณนายก ปาพจนดิลกนิวิฐ ตรีปิฎกบัณฑิต มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี
- พ.ศ. 2547 เป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรอง ที่ พระพรหมคุณาภรณ์ สุนทรธรรมสาธก ตรีปิฎกปริยัติโกศล วิมลศีลาจาร คำนวณการุฬาร มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี

ช) ผลงานทางพระพุทธศาสนาและวิชาการทั่วไป

งานนิพนธ์ และงานถอดจากคำบรรยาย กว่า ๓๒๗ เรื่อง เช่น พุทธธรรม, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฯ, ธรรมอนุชีวิต, ทางสายกลางของการศึกษาไทย, การศึกษาเริ่มต้น เมื่อคนกินอยู่พึ่งเป็น, พุทธศาสนา...รากฐานของวิทยาศาสตร์, ทุกข์สำหรับเห็น แต่สุขสำหรับเป็น, นิติศาสตร์แนวพุทธ, มองสันติภาพโลกฯ, สิทธิมนุษยชนฯ, ความรุนแรง เกิดจากความอ่อนแอ, เมื่อวินัยไม่มี เสรีภาพก็หายไป, A Buddhist Solution for the Twenty-first Century, Buddhist Economics เป็นต้น

นอกจากนี้ มี CD ธรรม ที่จัดทำเผยแพร่ในระบบ MP3 จำนวนมาก จัดเป็นชุดต่างๆ เช่น

ชุด ตามพระใหม่ไปเรียนธรรม	ชุด จาริกบุญ-จาริกธรรม	ชุด จากจิตวิทยา สัจจถกาวนา
ชุด ฟังทีไร ได้สุขทุกที	ชุด ธรรมะกับการศึกษา	ชุด ธรรมะสู่การเมือง
ชุด บูชาพระพรหมจันทฯ	ชุด จะถือพุทธ ... อย่าให้เสีย	ชุด งานก็ได้ยศ คนก็เป็นสุข
ชุด ธรรมะจากเหตุการณ์ 2544	ชุด ฟังธรรมตามกาล 2545	ชุด ธรรมะหลากหลาย 2546
ชุด ธรรมะมองโลก 2547	ชุด ท้นโลก ถึงธรรม 2548	ชุด ธรรมไม่ทิ้งโลก 2549
ชุด ธรรมนี้ มีไกล 2550		

อีกด้านหนึ่ง นับแต่ พ.ศ.๒๕๓๐ เป็นต้นมา ได้รับนิมนต์เป็นที่ปรึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดล ในการจัดทำพระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์ ซึ่งสำเร็จสมบูรณ์เป็นฉบับแรกของโลก

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

พระครูปลัดสุวัฒนพรหมคุณ (อินศร จินฺตปาณฺโณ)

ดร.นิเชต สุนทรพิทักษ์

รศ.ดร.ช่วงโชติ พันธุเวช

นางศรีวิการ์ เมฆธวัชชัยกุล

นายกलय กระจายวงศ์

ผศ.ดร.ปรางศรี พณิชยกุล

บรรณาธิการ

นางรัตนา ถัดทะพงษ์

ผศ.สุนีย์ ศรณรงค์

ผศ.อรุณี เรืองวิเศษ

นางสาวจุฑานันท์ ธรรมมาศัย

ผู้ออกแบบปก

พระชัยยศ พุทธิวิโร